

Vesannon Paras -valtuustoryhmän valtuustoaloite 20.9.2021

TYÖLLISTÄMISEN KUNTALISÄN KÄYTTÖÖNOTTO VESANNON KUNNASSA

Työttömyys, työttömyysetuudet ja työmarkkinatuki

ELY-keskuksen julkaiseman Työllisyyskatsauksen mukaan Vesannolla oli heinäkuussa 2021 yhteensä 72 työtöntä työnhakijaa. Työttömien osuus työvoimasta oli Vesannolla SavoGrow-alueen korkein – 9,6 %. Kelan tilastojen mukaan yhteensä 214 vesantolaista sai vuoden 2020 aikana työttömyysetuutta. Näistä ansiosidonnaista työttömyyspäivärahaa sai 115, peruspäivärahaa 25 ja työmarkkinatukea 79 henkilöä (Kelan tilastotietokanta Kelasto).

Työmarkkinatuki on Kelan maksama tuki, jota työtön voi saada, mikäli hän ei ole ammattiin valmistumisen jälkeen työllistynyt, mikäli työssäoloehto ei ole täyttynyt hänen työttömäksi jäädessään tai mikäli hän on ollut työttömänä ja saanut perus- ja ansiosidonnaista päivärahaa maksimajan eli 400 päivää.

Työmarkkinatukea maksetaan viideltä päivältä viikossa (keskimäärin 21,5 päivältä kuukaudessa), ja sen suuruus on 33,78 €/pv (2021). Työttömyysetuutta korotetaan, mikäli tuensaajalla on huollettavanaan alle 18-vuotiaita lapsia (5,30 / 7,80 / 10,03 €/pv). Mikäli henkilö on työllistymistä edistävässä palvelussa, voidaan työmarkkinatukeen maksaa 4,80 €/pv suuruisia korotusosaa enintään 200 päivältä.

Kunnat rahoittavat osan työttömyyden perusteella maksetusta työmarkkinatuesta. Kunnan rahoitusosuus on sitä suurempi, mitä kauemmin henkilö on ollut työttömänä. Valtio rahoittaa työmarkkinatuen kokonaisuudessaan siihen asti, kunnes henkilö on saanut työmarkkinatukea 300 päivältä. Kun henkilö on saanut työmarkkinatukea yli 300 päivää, maksaa kunta työmarkkinatuesta 50 %. Yli 1000 päivää työmarkkinatuella olleiden henkilöiden kohdalla kotikunnan rahoitusosuus on 70 % työmarkkinatuen määrästä.

Kelan työmarkkinatuen kuntaosuutta maksetaan työttömyyden ajalta maksetusta työmarkkinatuesta. Kuntaosuutta ei makseta ajalta, jona henkilö on työllistymistä edistävässä palvelussa.

Vuonna 2020 Vesannon kunta maksoi Kelan työmarkkinatuen kuntaosuutta yhteensä 111.289 €. Yli 300 päivää työmarkkinatukea saaneita oli kuukausittain keskimäärin 24 henkilöä, ja työmarkkinatuen kuntaosuus tuensaajaa kohti keskimäärin 385 €/kk, eli 4.620 € vuodessa (Kelan tilastotietokanta Kelasto).

Työllistäminen ja työllistyminen

Pitkäaikaistyöttömien työllistymistä sekä kuntoutumista kohti työllisyys- tai koulutuspolkua pyritään tukemaan monin erilaisin työllistymistä edistävin palveluin (työttömyysturvalain 1. luvun 5. §:n mukaiset palvelut: työnhakuvalmennus, uravalmennus, työvoimakoulutus, omaehtoinen opiskelu, työ- tai koulutuskokeilu, kuntouttava työtoiminta). Pitkään työttömänä olleiden joukko on hyvin heterogeeninen, ja työ- ja toimintakyvyssä ja sen myötä edellytyksissä työllistyä avoimille työmarkkinoille on suuria eroja. Osalla pitkäaikaistyöttömistä on moninaisia haasteita ja palveluntarpeita, jolloin realistiset mahdollisuudet työllistymiseen ovat ainakin lyhyellä tähtämellä heikot. Toisaalta työttömien joukossa on myös niitä, joiden edellytykset työllistymiselle nopeastikin ovat hyvät, kun vain sopiva paikka löytyisi ja työ ja tekijä kohtaisivat toisensa.

TE-toimiston myöntämä palkkatuki on rahallinen tuki, jonka tarkoituksena on madaltaa työllistämisen kynnystä ja näin edistää työttömän työelämään pääsyä. Tuen myöntäminen on harkinnanvaraista ja perustuu TE-toimiston arvioon siitä, kuinka hyvin palkkatuettu työ parantaa työttömän ammatillista osaamista ja edistää avoimille työmarkkinoille työllistymistä. Palkkatukea voi saada sekä toistaiseksi voimassa olevaan että määräaikaiseen työsuhteeseen. TE-toimisto voi myöntää palkkatukea myös osa-aikaiseen työsuhteeseen, mikäli osa-aikatyötä pidetään tarkoituksenmukaisena ja työttömän työmarkkinoille pääsyä edistävänä. Riippuen työttömän työttömyyden kestosta palkkatuen suuruus voi olla 30-50 % palkkakustannuksista ja sen enimmäiskesto 6-24 kuukautta. Kolmannen sektorin toimijat eli yhdistykset, säätiöt ja rekisteröidyt uskonnolliset yhdyskunnat voivat tietyissä tapauksissa saada pitkäaikaistyöttömän työllistäessään palkkatukea jopa 100 % palkkakustannuksista.

Vesannon kunta on työllistänyt pitkäaikaistyöttömiä palkkatuettuun työhön varsin aktiivisesti. Sen sijaan yksityisellä sektorilla – etenkin pien- ja mikroyrityksissä kynnys pitkäaikaistyöttömän palkkaamiseen palkkatuella on varsin korkea.

Vesannon kunta käytti 2020 työllistettyjen palkkakustannuksiin sivukuluineen noin 102.000 €. Palkkatukea kunta sai näihin palkkakuluihin noin 37.420 €. Työttömän näkökulmasta kunnan palkkatukityöhön pääseminen on kuitenkin valitettavan usein väliaikainen ratkaisu. Vuonna 2018 julkaistun palkkatuen vaikuttavuutta koskevan tutkimuksen mukaan kuntasektorille kohdistuva palkkatuki ei juurikaan edistä työttömien työnhakijoiden työllistymistä tukijakson päätyttyä. Sen sijaan yrityksiin kohdistuva palkkatuki johtaa huomattavasti useammin työn jatkumiseen joko samassa työpaikassa tai muualla myös palkkatuetun työn päätyttyä. Mikäli työttömien työllistymistä avoimille työmarkkinoille halutaan oikeasti vahvistaa, tulisi näiden tutkimustulosten perusteella pyrkiä edistämään palkkatuen käyttöä nimenomaan yrityksissä (Asplund ym. 2018).

Työllistämisen kuntalisä

Monissa kunnissa on käytössä työllistämisen kuntalisä, joka on harkinnanvarainen määrärahasidonnainen tuki yrityksille vaikeassa työmarkkina-asetuksessa olevan henkilön palkkaamiseen. Kuntalisällä halutaan madaltaa työllistämisen kynnystä ja näin edistää sekä yritysten työvoiman saatavuutta että pitkäaikaistyöttömien työllistymistä. Esimerkiksi Pohjois-Karjalan ja Heinäveden seudun kunnat ottivat kuntalisän yhteisesti käyttöön vuonna 2018. Lähikunnista kuntalisä on käytössä mm. Keiteleellä, Rautalammilla ja Suonenjoella. Yleisesti kunnat myöntävät tukea työnantajalle, joka palkkaa työmarkkinatukea saavan työttömän työnhakijan, jolla 300 päivän raja työmarkkinatuen saajana on täyttynyt tai lähiaikoina täyttymässä, ja joka on oikeutettu palkkatukeen. Kuntalisällä pyritään työllistämisen kynnyksen madaltamisen ohella siihen, että työtön työllistyisi siten, että hänen työssäolohtonsa täytyisi. Tällöin kunnalle tulevat kustannukset (työmarkkinatuen kuntaosuus) pienenevät oleellisesti siinäkin tapauksessa, ettei työ tukijakson jälkeen jatkuisi. Kuntien maksaman tuen suuruudet vaihtelevat 300-650 euron välillä. Enimmäiskesto määritellään yleensä siten, että työssäoloehto täyttyy (palkkatuetussa työssä n. 8 kk).

Vaikutukset kunnan talouteen

Liitteenä olevassa taulukossa on laskettu kuntalisän talousvaikutuksia yksittäisen työllistyvän pitkäaikaistyöttömän kohdalla. Lähtökohtina laskelmassa on se, että työllistyvä henkilö on saanut yli 300 päivää työmarkkinatukea (keskimääräinen Kelan työmarkkinatuen kuntaosuus 385 €/kk; 4.620 €/vuosi vuodessa ja 13.860 €/3 vuotta) sekä se, että työllisyys jatkuu työssäoloehdon täyttymiseen asti.

Mikäli kunta työllistää pitkäaikaistyöttömän palkkatukityöhön vuodeksi, ovat palkkakustannukset keskimäärin 11.263,27 € vuodessa. Kun työmarkkinatuen kuntaosuuden maksaminen samalla lakkaa, on kunnan nettokustannus ensimmäisenä vuonna 6.643,27 €. Työssäoloehdon täyttymisen johdosta kunnalle tulee kolmen vuoden aikajänteellä säästöä 2.596,73 €.

Mikäli kunta maksaisi pitkäaikaistyöttömän palkkatuella palkkaavalle yritykselle kuntalisää 400 €/kk puolen vuoden ajan, ja työntekijän työssäoloehto täyttyy, syntyy kunnalle säästöä ensimmäisen vuoden aikana 2.200 € ja kolmen vuoden aikana 11.460 €. Mikäli kunta jatkaisi kuntalisän maksamista toiset puoli vuotta, syntyisi kunnalle ensimmäisen vuonna nettokustannusta 180 € ja kolmen vuoden aikajänteellä säästöä 9.060 €.

Työllistämisen kuntalisällä voidaan saada aikaan merkittäviä säästöjä kunnan työttömyydestä aiheutuviin kustannuksiin. Kun huomioidaan yksilötasolla työllistymismahdollisuuksien paranemisen ja työelämään pääsemisen inhimilliset vaikutukset sekä henkilön elämäntilanteen ja talouden paraneminen pitkäaikaisesti tai pysyvästi, ovat vaikutukset vieläkin merkittävämmät. Työllistämisen kuntalisä on kustannustehokas keino niin työnantajan työllistämisen kynnyksen madaltamiseksi ja työttömän työelämään pääsemisen edistämiseksi kuin kunnan työttömyydestä aiheutuvien kustannusten hillitsemiseksikin.

Esitys kuntalisän käyttöönottamiseksi Vesannon kunnassa

Vesannon Paras -valtuustoryhmä esittää, että

- *kunnanhallitus ryhtyy pikaisesti yhdessä kunnan työllisyydenhoidon osajien sekä paikallisten yrittäjien edustajien kanssa valmistelemaan vesantolaista mallia työllistämisen kuntalisäksi (joka voisi olla nimeltään vaikkapa Vesanto-lisä) tai nimeää tätä varten em. tahoista koostuvan työryhmän,*
- *työllistämisen kuntalisä valmistellaan ja otetaan Vesannolla käyttöön siten, että se on yritysten haettavissa jo alkuvuodesta 2022*
- *työllistämisen kuntalisään varataan kunnan vuoden 2022 talousarvioon 14.400 € suuruinen määräraha, mikä vastaisi esimerkiksi kuuden erillisen puolen vuoden pituisen tukijakson maksamisen, mikäli tuen suuruus olisi 400 €/kk.*

Mikäli esitetty 14.400 € määräraha tulisi kokonaisuudessaan käytetyksi, olisi nettovaikutus kunnan talouteen työmarkkinatuen kuntaosuuksissa syntyvän säästön myötä parhaimmillaan n. 13.200 euroa positiivinen.

Lähteet:

Asplund, R., Kauhanen, A., Päällysaho, M. ja Vanhala, P. (2018). Palkkatuen vaikuttavuus - palkkatukijärjestelmän ja sen uudistuksien arviointi. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 75/2018. Helsinki.

<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161235/75-2018-Palkkatuki.pdf>.

Pohjois-Savon Työllisyyskatsaus, Heinäkuu 2021. ELY-keskus, TE-palvelut. Saatavissa internetissä <https://www.ely-keskus.fi/ely-pohjois-savo-tyollisyyskatsaukset>.

Kelan tilastotietokanta Kelasto. <https://www.kela.fi/kelasto>.

Allekirjoitukset

Vesannon Paras -valtuustoryhmä

Valtuutetut

Varavaltuutetut

Muut

Valtuutetut

Varavaltuutetut